

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті розглядається проблема застосування комп'ютерних технологій у процесі підготовки майбутнього вчителя музики. Результатом цього дослідження став спецкурс "Основи сучасного аранжування на комп'ютері", розроблений автором.

На сучасному етапі система вищої педагогічної освіти нашої держави потребує переосмислення тієї ролі, яка визначена їй суспільним розвитком, оновлення змісту та технологій підготовки майбутнього вчителя музики. Підсилення тенденцій інтелектуального та духовного відродження суспільства зумовили зростання престижу професії вчителя. Гуманізація середньої і вищої школи, зміцнення зв'язку навчання з джерелами національної культури, досягненнями вітчизняної та світової прогресивної думки, подолання розриву між культурою, наукою та освітою вимагають якісно нового підходу до проблеми підготовки майбутнього вчителя – кваліфікованого спеціаліста на рівні міжнародних стандартів.

Оновлення професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя потребує вивчення, теоретичного аналізу і творчого використання досвіду, набутого за весь період розвитку нашого суспільства, зокрема народної освіти і вищої педагогічної школи.

Необхідно підкреслити, що новітні комп'ютерні технології надають принципово нові можливості для систематизації, організації та подання навчального матеріалу, що зумовлює ефективність педагогічної діяльності майбутнього вчителя. Такі можливості стали реальними завдяки появі музичних та нотних редакторів, цифрових синтезаторів звуків, лазерних відео- та аудіопрोगравачів та "рекордерів".

Соціально-філософський аспект комп'ютеризації висвітлений у наукових працях Ю.Абакова, Г.Смоліна, Г.Смирнов, В.Венди, К.Зуєва, В.Винокурова, А.Ракитова, Т.Адріанової, А.Самарського та інших учених. Загальна сутність досліджень цих авторів обумовила генеральну лінію впровадження комп'ютерної техніки в навчальний процес і полягає в тому, що засоби інформатики кардинально змінюють предмет діяльності особистості, а отже, створюють умови мультисистемності навчального процесу.

Не менше значення приділяється гуманітарному аспектові комп'ютеризації. Серед учених, які досліджували цю проблему – А.Глинн, Д.Равич, В.Зінченко, Ю.Сачков, М.Новик, Д.Поспелов. Беручи за основу ідеї означених досліджень, можна стверджувати, що комп'ютерні технології створюють нові форми художньо-педагогічної діяльності фахівця. Саме цей чинник значною мірою впливає на формування особистості майбутнього вчителя музики (когнітивна, операційно-технічна, мотиваційна сфери тощо).

Розглядаючи комп'ютер у системі професійного становлення особистості фахівця-музиканта, необхідно зважити на точку зору психологічної науки з означеної проблеми. Так, видатний психолог Б.Ломов визначає, що комп'ютер є засобом, знаряддям людської діяльності, використання якого якісно змінить можливості пізнання, розширить горизонти накопичення та застосування знань індивідом[5]. Слушним є твердження О.Тихомирова, який вважає, що використання таких технологій, як знаряддя пізнання людини, зумовлює появу нових форм мислення, творчої діяльності, сприяє формуванню таких якостей особистості, як експериментування та гнучкість, можливість оригінального сприймання очевидних фактів та встановлення зв'язків між старою та новою інформацією[7].

Використання комп'ютерних технологій у становленні шкільної та вузівської освіти розкрили у своїх дослідженнях Б.Гершунський, А.Єршов, Ю.Машбиць, В.Монахов. На наш погляд, дослідження Б.Гершунського досить щільно вплітається у розкриття проблеми використання новітніх комп'ютерних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя музики. Так, автор виділяє три причини активної комп'ютеризації освіти, які:

обґрунтовані об'єктивною необхідністю істотного розширення масштабів і підвищення якості професійної підготовки висококваліфікованих робітників і спеціалістів;

пов'язані з необхідністю вирішення завдань масової комп'ютерної грамотності, формування специфічних якостей користувача;

пов'язані з внутрішніми потребами самої системи освіти (1).

Практична діяльність учителя музики включає поряд із дидактичними також і суто виконавські аспекти – хорове диригування, сольне виконання (гра на музичному інструменті й спів), акомпанування; позаурочну діяльність, яка також є важливою частиною музично-просвітницької роботи спеціаліста школи й передбачає, крім керівництва хором та фольклорними учнівськими колективами, ансамблеві форми музикування та акомпанування сольному та ансамблевому співу. Оскільки сучасне музичне мистецтво у своїй більшості побудоване на основі електроніки та комп'ютеризації, майбутній учитель повинен не тільки орієнтуватися в основних напрямках та стилях, але й уміти користуватись новітніми технологіями аранжування та написання музики. Адже на дитячих конкурсах та оглядах самодіяльності комп'ютерна музика займає провідне місце, оскільки якісні фонограми підвищують виконавський рівень колективів та солістів, сприяють формуванню музичної культури школярів.

Аналіз досліджень використання комп'ютерних технологій у різних галузях педагогічної підготовки (вивчення дисциплін мовознавчого циклу, питання екологічного навчання, використання комп'ютера у медицині тощо) дозволив зробити висновки про те, що саме застосування таких технологій у музиці недостатнє, зокрема у написанні та її аранжуванні. Існуючі суперечності між новими соціальними вимогами до підготовки фахівця і традиційною формою підготовки спеціалістів у навчально-виховному процесі спонукали до пошуків нових

форм активізації діяльності студентів при впровадженні індивідуалізованого підходу в навчання. Результатом таких пошуків став спецкурс **“Основи сучасного аранжування на комп'ютері”**, який було введено у Житомирському педагогічному університеті імені Івана Франка на кафедрі музики з 1999-2000 н.р.

Основна мета курсу полягає в інтеграції комплексу професійних і особистісних якостей студентів, що проявляється в творчому ставленні до своєї професійної діяльності; гуманістичному характері спілкування з учнями; прагненні до новаторства на базі сучасних наукових знань і досвіду; усвідомленні себе носієм національної культури та полікультурності.

Зазначений курс розрахований на чотири семестри та складається з чотирьох розділів:

1. Знайомство з комп'ютером та вивчення ОС “Windows”. Робота з текстовими редакторами.
2. Ознайомлення з основними напрямками та стилями у сучасній естрадній музиці.
3. Музичний синтезатор: можливості та принципи роботи. Аранжування за допомогою музичного синтезатора.
4. Вивчення комп'ютерних програм “Band-in-a-Box” та “Cakewalk”. Аранжування за допомогою вищезгаданих програм.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- збагачення музичного кругозору та організація художньо-оціночної діяльності студентів;
- ознайомлення студентів з основними прийомами аранжування творів на комп'ютері;
- розвиток практично-творчого відношення студентів до різних напрямків у музичному мистецтві;
- підвищення рівня ідейно-художнього виховання майбутніх педагогів засобами музичного мистецтва;
- озброєння студентів знаннями та навичками, необхідними для самостійної оцінки сучасної естрадної музики;

Курс сучасного аранжування на комп'ютері інтегрує всі знання студентів, які вони одержали під час вивчення музично-теоретичних дисциплін, а також використовує матеріал курсів інформатики, психології.

У першому розділі висвітлюються основи комп'ютерної грамоти, принципи роботи на комп'ютері з урахуванням специфіки підготовки вчителів початкових класів. Основний акцент ставиться на розкритті поняття “комп'ютерна грамотність”, що включає в себе знання новітніх інформаційних технологій та їх функціонування; умови більш ефективного застосування тих або інших технологій; обов'язкове знання мережі Internet та умінь працювати в ній; знання застосування комп'ютерів в усіх галузях людської діяльності; умінь працювати з програмними продуктами, в тому числі з текстовими редакторами. Таким чином, основна мета запропонованого розділу полягає у наданні студентам основних понять з основ інформатики як користувачам комп'ютерної техніки у галузі мистецтва, показати, що основи інформатики є першим необхідним кроком для аранжування сучасної музики на комп'ютері.

Другий розділ включає два смислових блоки.

Перший вміщує історію виникнення рок-музики (рок-музикою вважається та музика, яка виконується за допомогою електроінструментів), а також основні напрями та стилі у сучасній естрадній музиці (блюзові, джазові, фольк-музики народів світу, поп- та рок-музики), оскільки для аранжування творів необхідно знати ритмічну, гармонічну, поліфонічну, темпову структури стилю. Обов'язковим є прослуховування творів – кращих зразків сучасних груп та виконавців при вивченні сучасних напрямків та стилів.

Наступний блок передбачає вивчення складу та можливостей музичного синтезатора (класифікація музичних синтезаторів, панелі керування інструменту: voice та style, головне меню інструменту, запам'ятовуючий пристрій (sequencer), міжнародні стандарти MIDI: General Midi (GM); General System (GS); X-General (XG), оркестрові звуки, діапазони оркестрових інструментів, синтезовані звуки, їх використання, обробка звуку, основні контролери, класифікація ударних інструментів: (Standard Kit, Room Kit, Rock Kit, Power Kit, Electro Kit, Analog Kit, Jazz Kit, Brush Kit, Orchestral Kit, Dance Kit), основні поняття про Midi-канали, основні поняття про трекову систему, запис звуку на трек, використання системи квантажування, використання темпотреку, редагування музичного матеріалу). На практичних заняттях студенти, використовуючи музичний синтезатор, імпровізують у різних стилях сучасної музики, набуваючи навички для “аранжування в стилях”.

Третій та четвертий розділи присвячені безпосередньо вивченню та роботі з музичними редакторами **Band-in-a-Box** та **Cakewalk**. Ці розділи є кульмінаційними, тому що робота з вищезгаданими програмами є новітньою технологією аранжування музичного матеріалу, разом із тим мало дослідженою. Студенти набувають практичних навичок, вмінь та прийомів техніки аранжування. Саме в цих розділах формується фахівець учитель-аранжувальник.

У цих розділах вивчається зміст та принцип роботи програм **“Band-in-a-Box”** та **“Cakewalk”**; відкриття MIDI- файлів вищезгаданими програмами; послідовність написання музики: (відкриття нового файлу, вибір треків та присвоєння кожному певного звуку, введення контролерів, запис по частинках; копіювання та перенесення окремих фрагментів, зміна тональності, темпові зміни, система квантажування, остаточне редагування, конвертування та збереження інформації).

Визначальне місце практичних розділів спецкурсу надається методам навчання, які включають:

- систематичне створення ситуацій вибору для студентів;
- створення пошукових ситуацій, що спрямовані на формування незалежності суджень, умінь знаходити декілька варіантів розв'язання проблеми;
- використання системи творчих завдань з елементами імпровізації;
- переважно діалогічну форму навчання.

Практичне використання комп'ютерної техніки в навчальному процесі надає можливість вибирати різні організаційні форми роботи – індивідуальну, групову або колективну. Використання колективної діяльності в навчальному процесі має свої переваги. В даному випадку досягається основна мета, а саме: формування у студентів навичок спільної діяльності, почуття відповідальності за всю групу, умінь поважати думку інших під час

обговорення певної задачі. Колективна форма навчання дає можливість спілкування, обговорення певних проблем (при цьому кожен студент висловлює свою точку зору), їх кінцевого результату. Відбувається врахування всіх пропозицій, висловлених у процесі обговорення. Таким чином, підвищується ефективність навчального процесу, а особливо індивідуального навчання.

Впровадження комп'ютерів у сферу освіти змінює форми, зміст, засоби навчання, наближає його до реалій сучасного життя. Основним завданням викладача в такому разі є, як вважає В. Васильєв, "розвиток особистості того, хто вчиться, творчий пошук в організації навчального процесу, добір, розробка і вибір найкращих і найдоцільніших для навчання програмних продуктів"[1:211]. Отже, введення у навчальний процес інноваційних технологій та загальна спрямованість педагогічного процесу на розвиток творчої особистості студента значною мірою вплине на формування майбутнього вчителя музики ХХІ століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гершунский Б.С. Компьютеризация в сфере образования: Проблемы и перспективы. – М., 1987. – 264 с.
2. Дидактические основы компьютерного обучения: Межвуз. сб. научн. тр. – Л., 1989. – 204 с.
3. Дьяконов В. Популярная энциклопедия мультимедиа. – М., 1996. – 416 с.
4. Зарипов Р. Компьютер в исследовании и сочинении музыки//Природа. - 1986. - №8. – С.59 – 69.
5. Ломов Б.Ф. Вопросы общей, педагогической и инженерной психологии, - М., 1991. – 296 с.
6. Проблеми освіти. - Вип. 4. – К., 1996. – 160 с.
7. Теоретические и прикладные проблемы компьютеризации обучения: Тезисы докл. Респ. науч.-практ. конф., окт. 1988г./ АПН СССР и др. – Казань, 1988. – 108 с.
8. Эндрю Анди. Стилистика рока.- К., 1993.- 24 с.

Матеріал надійшов до редакції 20.09.2000 р.

Луценко В.В. Применение компьютерных технологий в профессиональной подготовке будущего учителя музыки.

В статье рассматривается проблема применения компьютерных технологий в процессе подготовки будущего учителя музыки. Результатом этого исследования стал спецкурс «Основы современной аранжировки на компьютере», разработанный автором.

Lutsenko V.V. The Use of Computer Technologies in a Future Music Teacher's Professional Training.

The article considers the problems of computer technologies use in the process of future music teacher's training. The special course "Basis of Modern Computer Arrangement", worked out by the author, has become the result of this investigation.